

Achteruitgang van de heide: bodemprocessen en het belang van anti- verzuringsmaatregelen

Roland Bobbink

Opbouw presentatie

- Inleiding
 - sturende factoren heidelandschap
- Bodemverzuring
 - veranderingen in de bodem
 - oorzaak: N-depositie
- Anti-verzuringsmaatregel: toediening steenmeel
- Slotopmerkingen

Aantastingen en bedreigingen heidelandschap

- Habitatvernietiging & versnippering (omzetting naar landbouw, bos etc)
- (zeer) gevoelig voor **verzuring**
- (zeer) gevoelig voor **vermesting**
- deels ook (zeer) gevoelig voor **verdroging** (natte heide & nat heischraal)

Vermesting

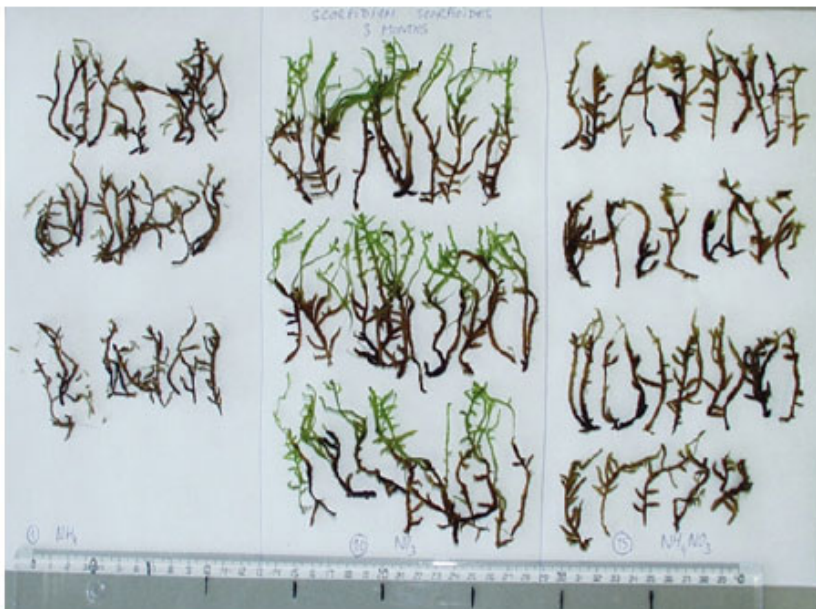
Ammonium=negatief

Alleen nitraat

Met veel ammonium

100 μM NH_4^+

100 μM NO_3^-

50 μM NH_4^+ NO_3^-

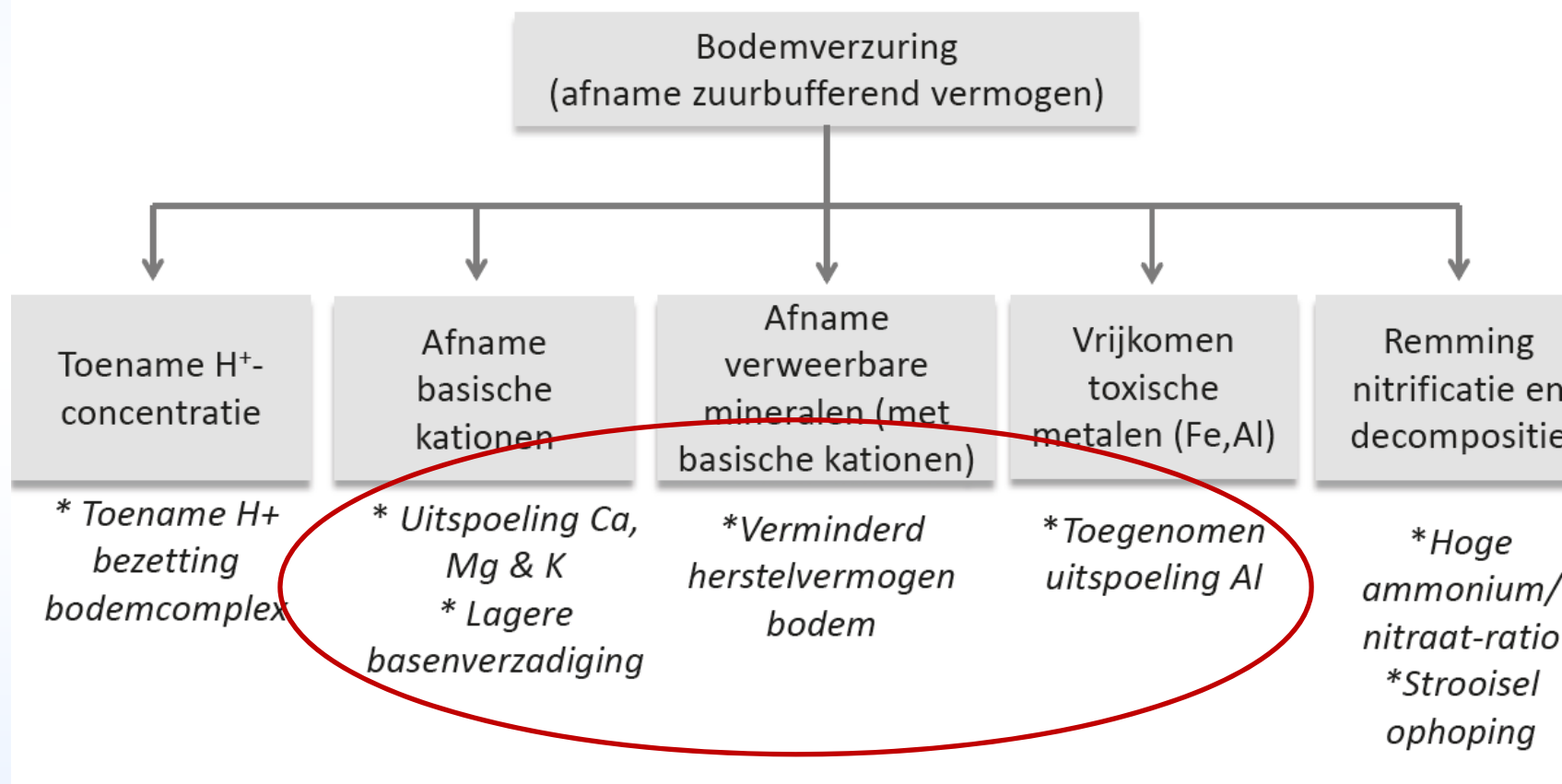

weinig ammonium

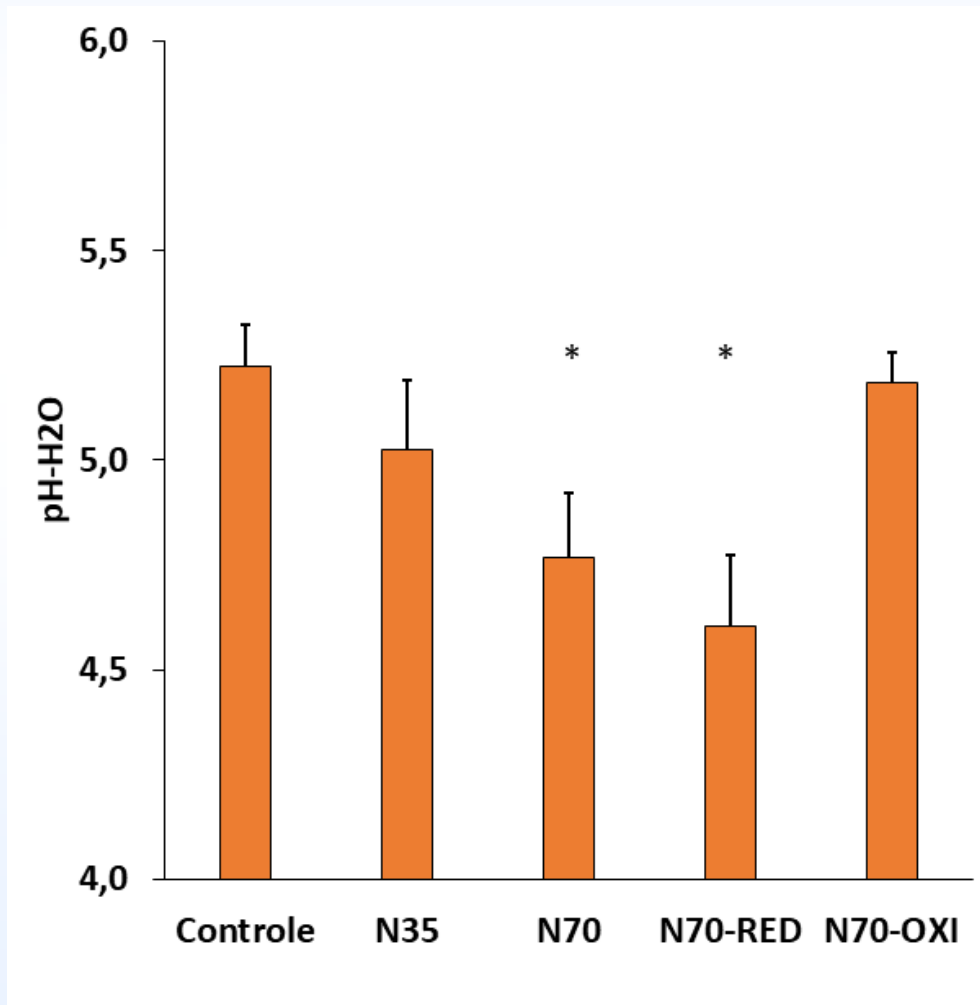

veel ammonium.

Bodemverzuring

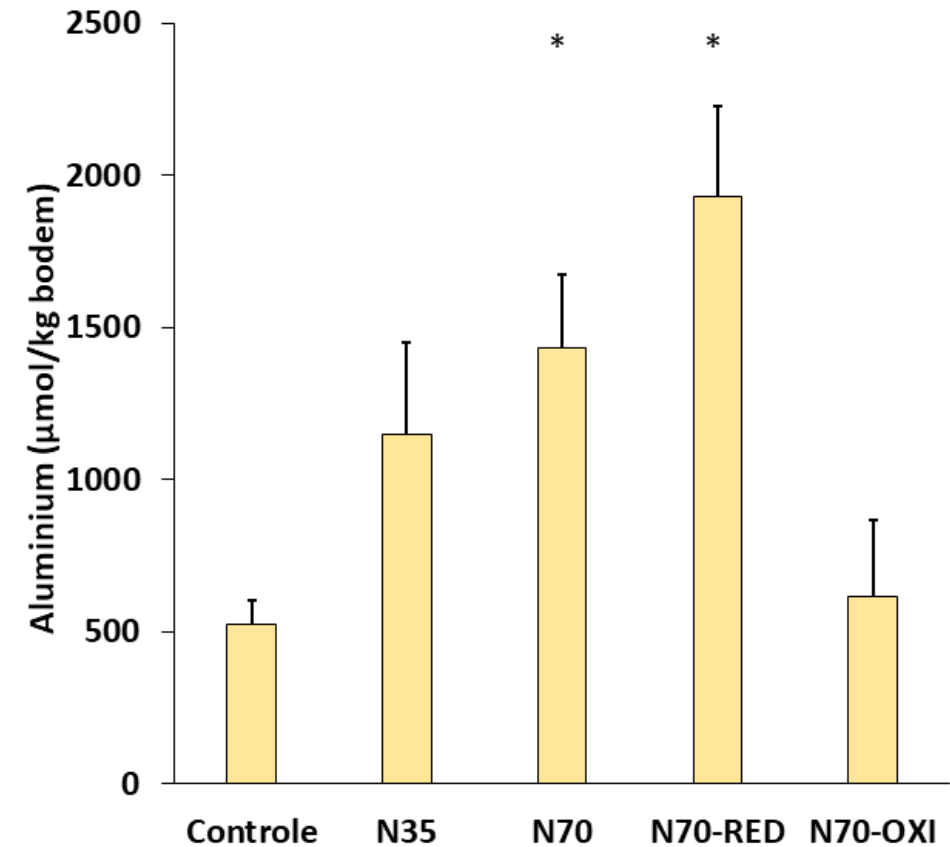
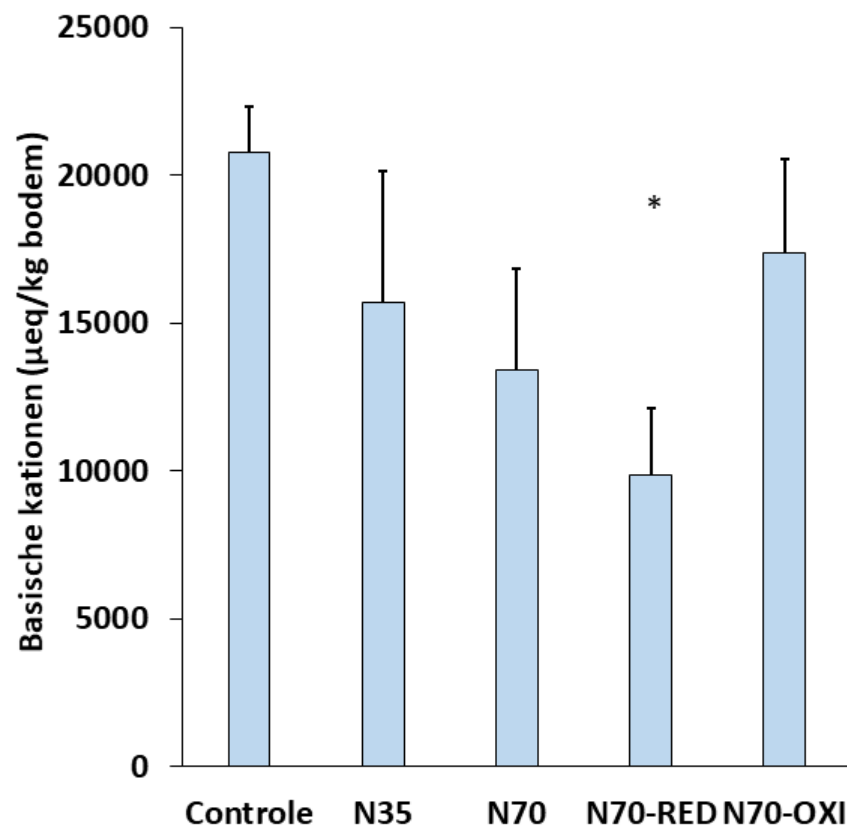

Bodemverzuring (7de groeiseizoen N-beregening Noorwegen):

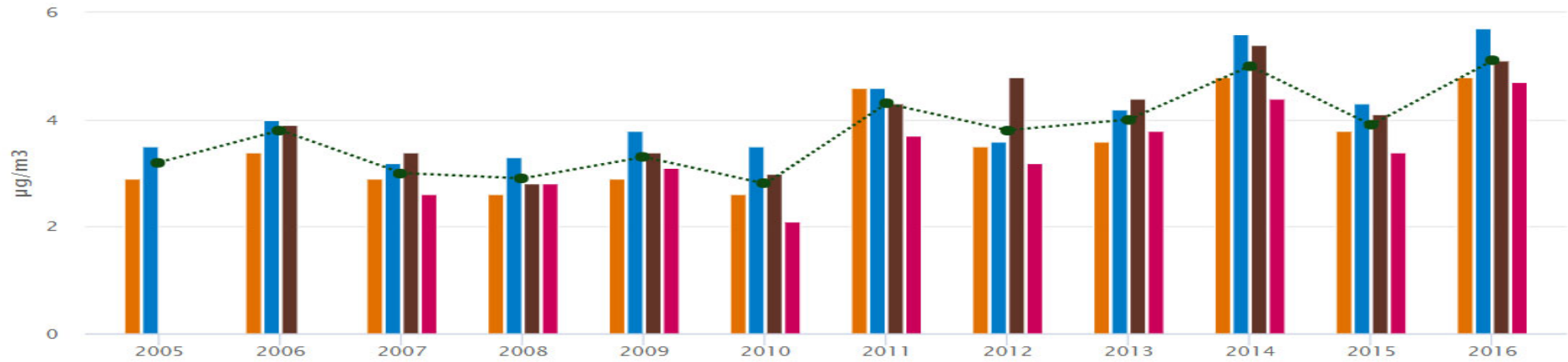
Bobbink & Weijters 2018

Bodemchemie in 7de jaar: basische kationen en aluminium

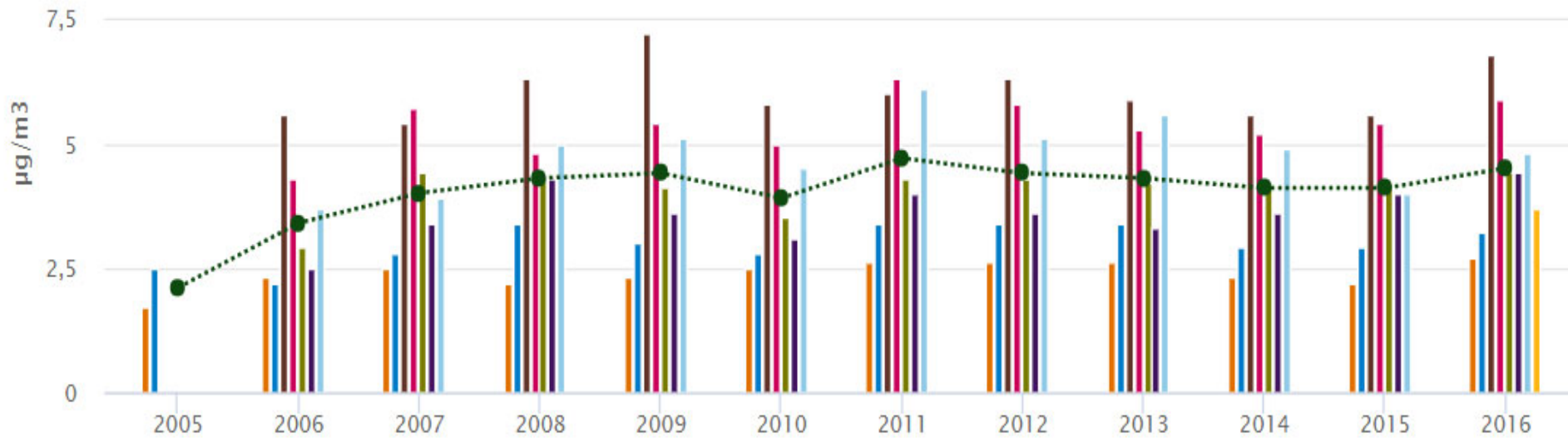

N-depositie

Dwingelderveld

Veluwe dwarsdoorsnede

Heidelandschap

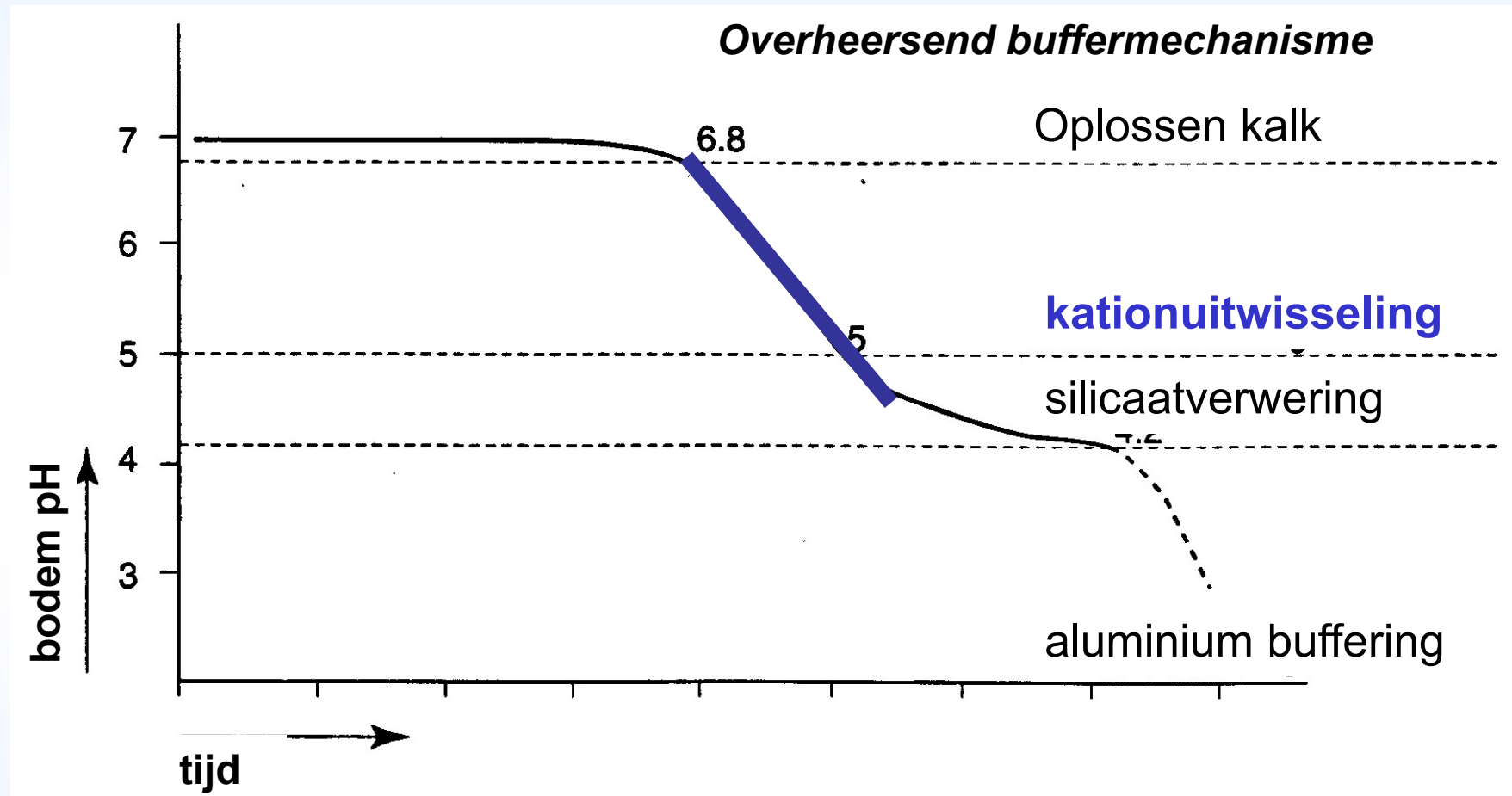
- ondanks gradiënten in vocht, buffering en voedingsstoffen
- En VEEL herstelbeheer, toch

NOG STEEDS AFNAME FLORA en FAUNA:

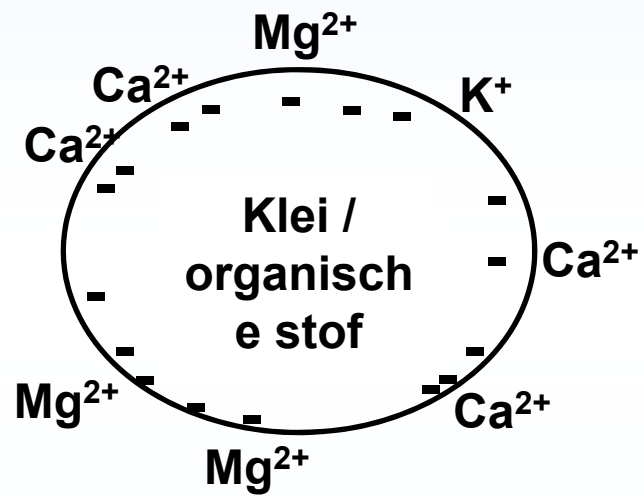
**→ VOORTSCHRIJDENDE
BODEMVERZURING**

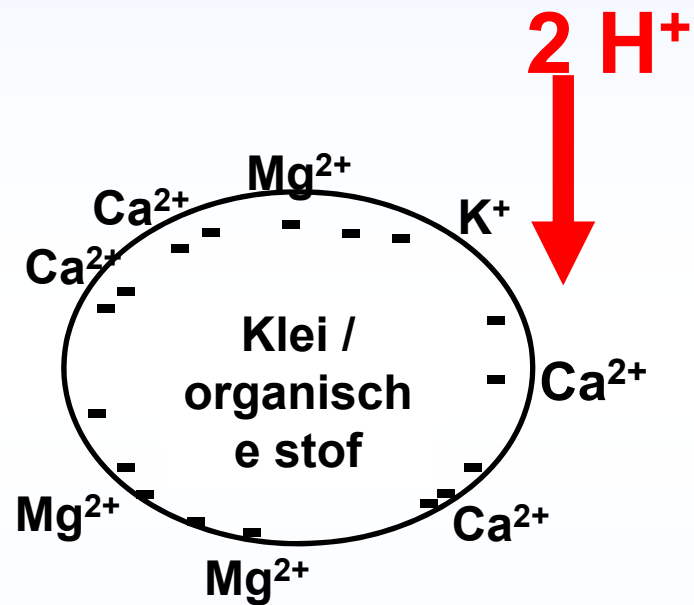
Bodemverzuring en buffering

Kationenuitwisseling

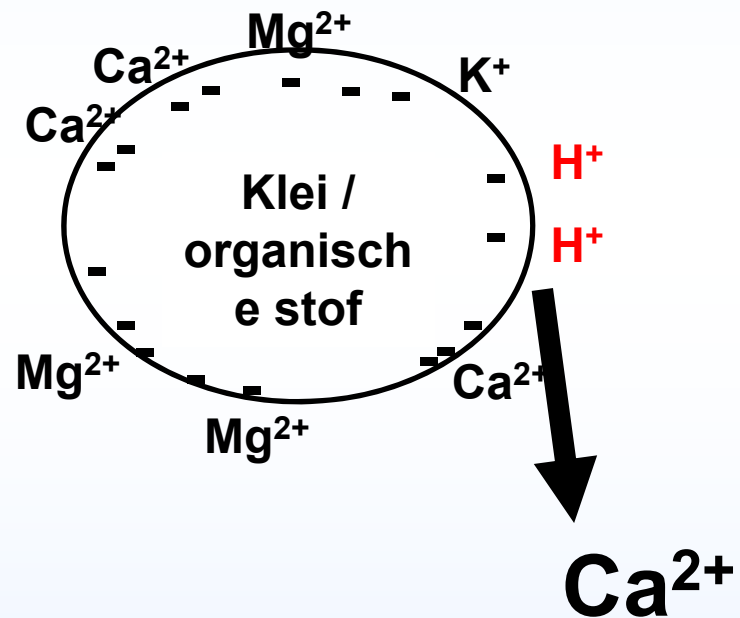

Verzuring

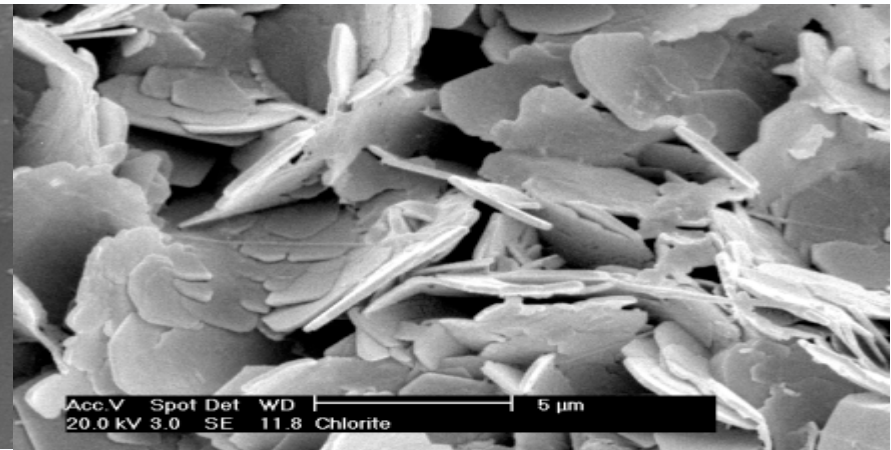
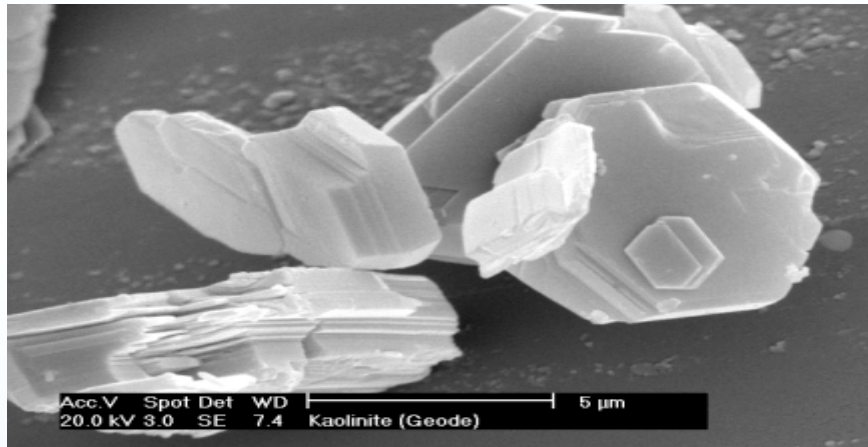
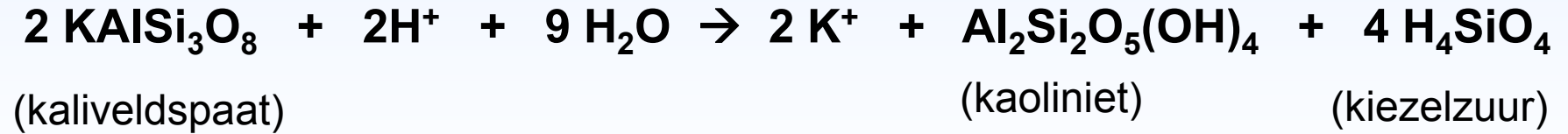
Verzuring van een geladen kleideeltje

Verzuring

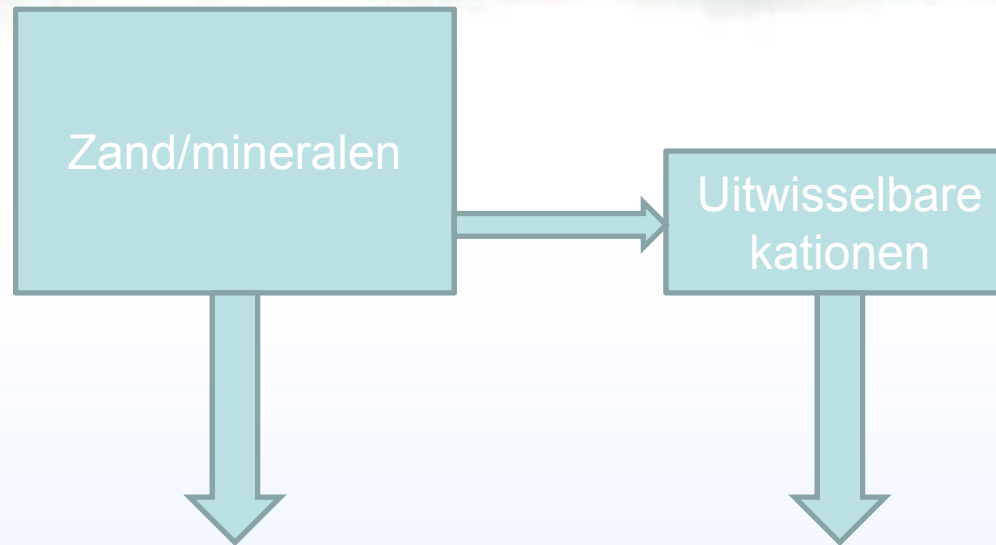
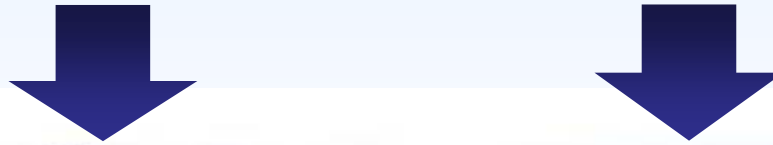

calciumverlies naar bodemvocht →
uitspoeling

Verwering silicaatmineralen

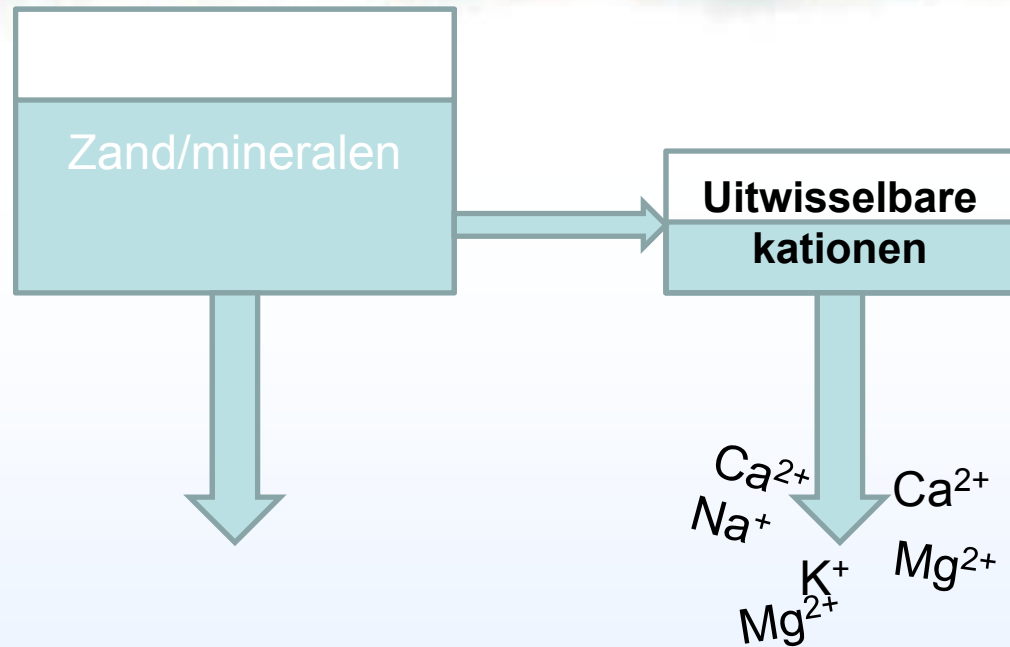
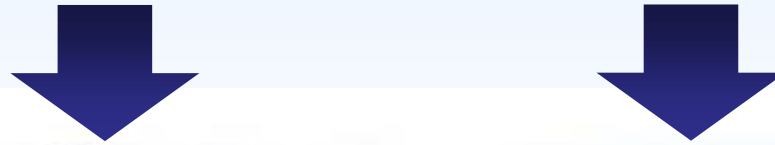

Zure depositie

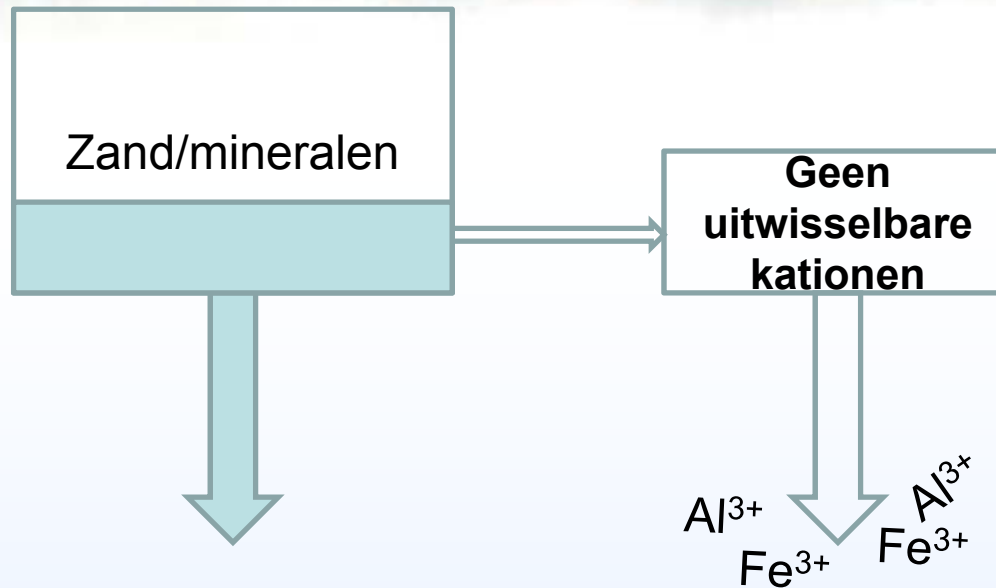
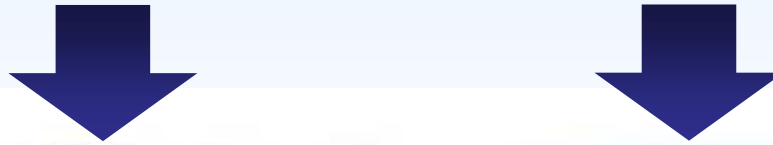
Model naar: Bergsma 2016

Zure depositie

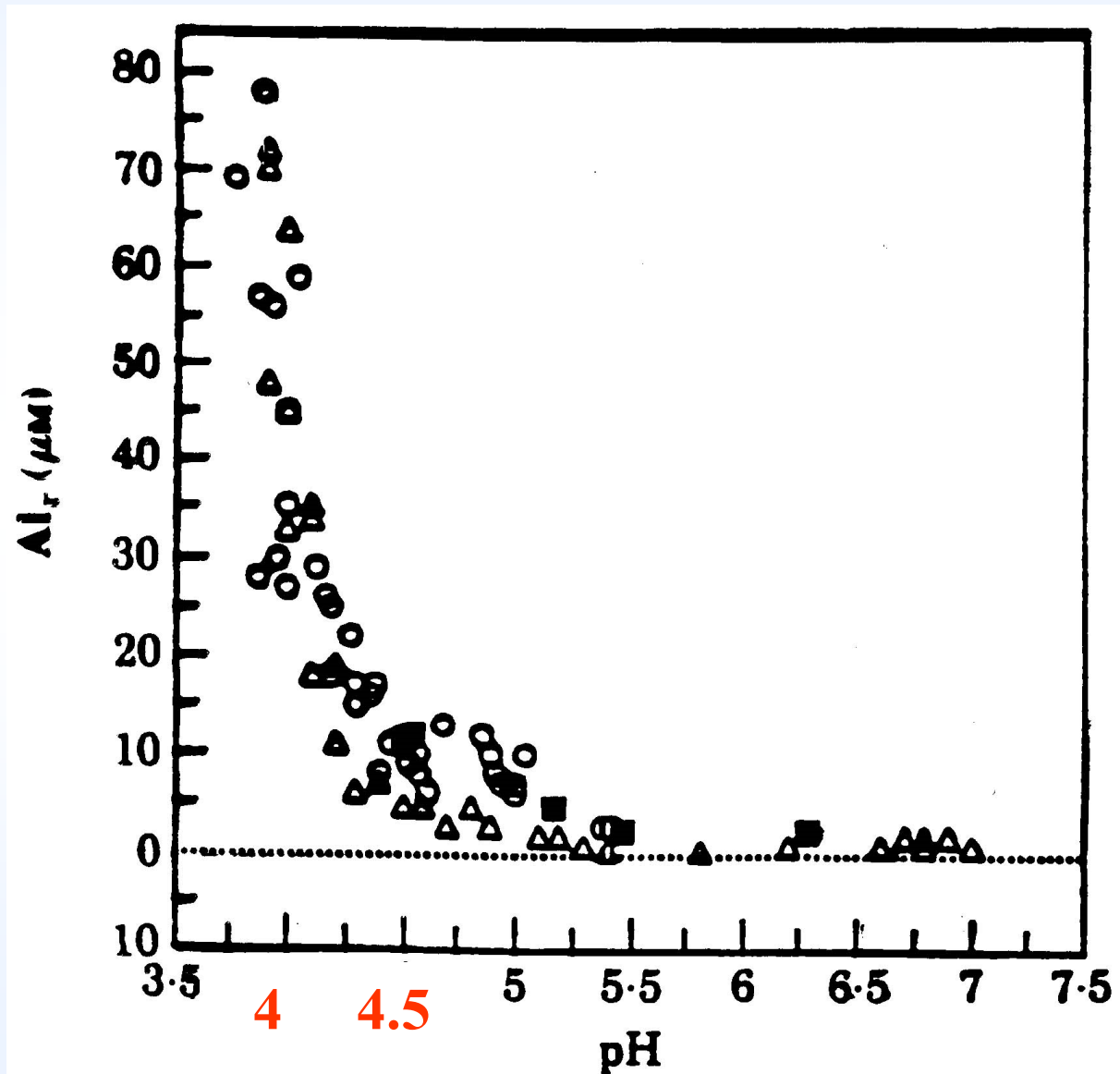
Model naar: Bergsma 2016

Zure depositie

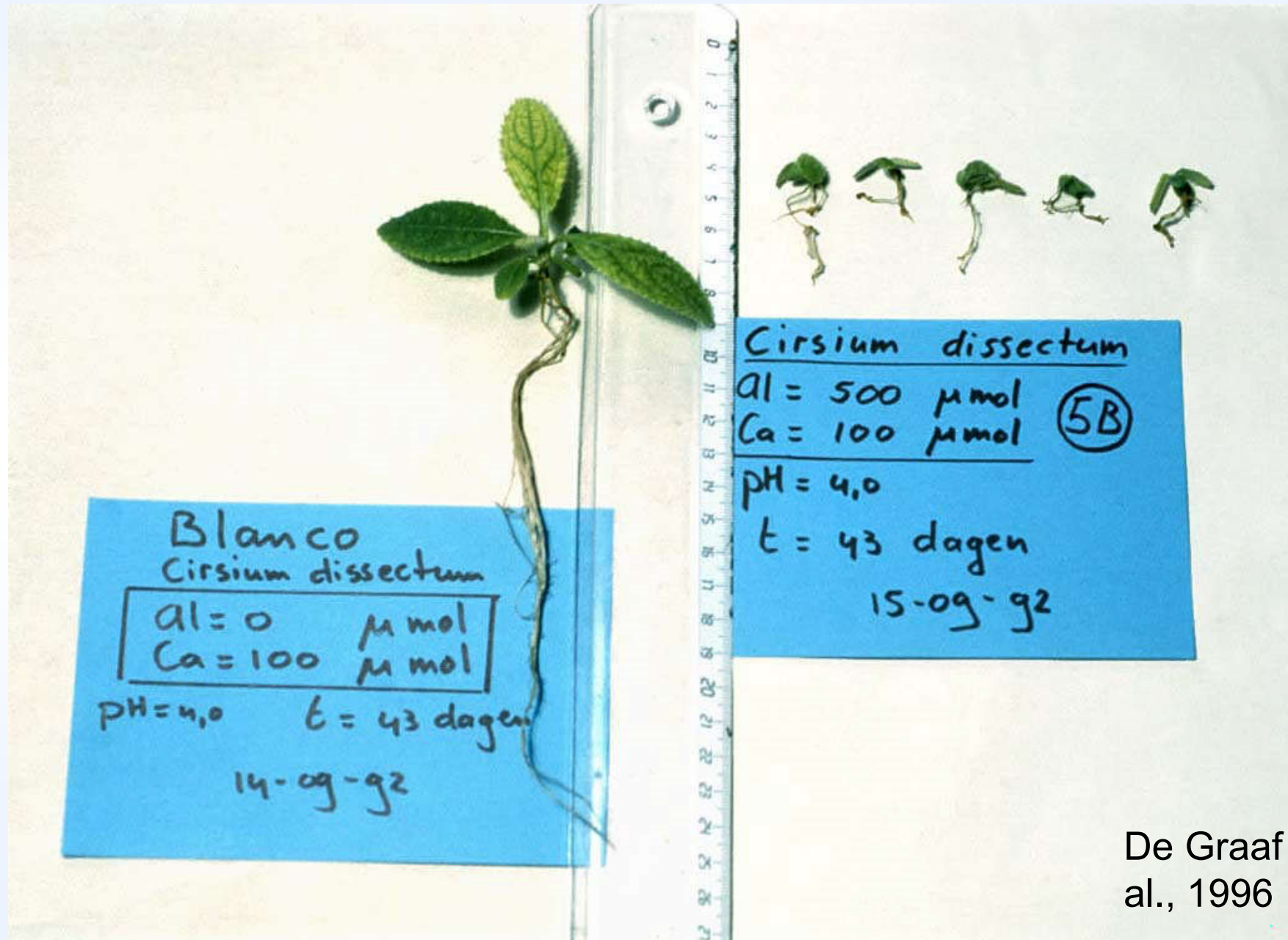

Uitwisselbare deel is geheel uitgeput, buffering door verwerking van mineralen

Toename reactief aluminium

Spaanse ruiter & Al

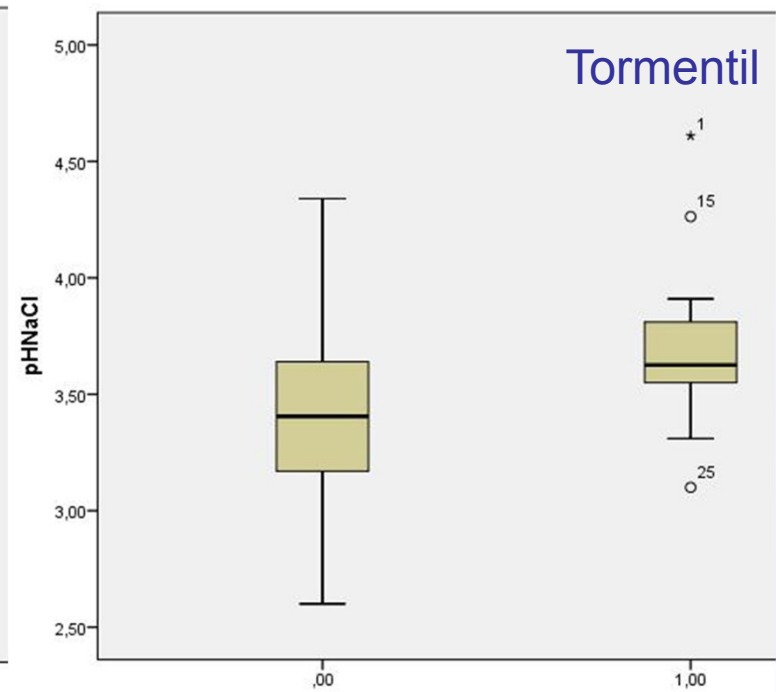
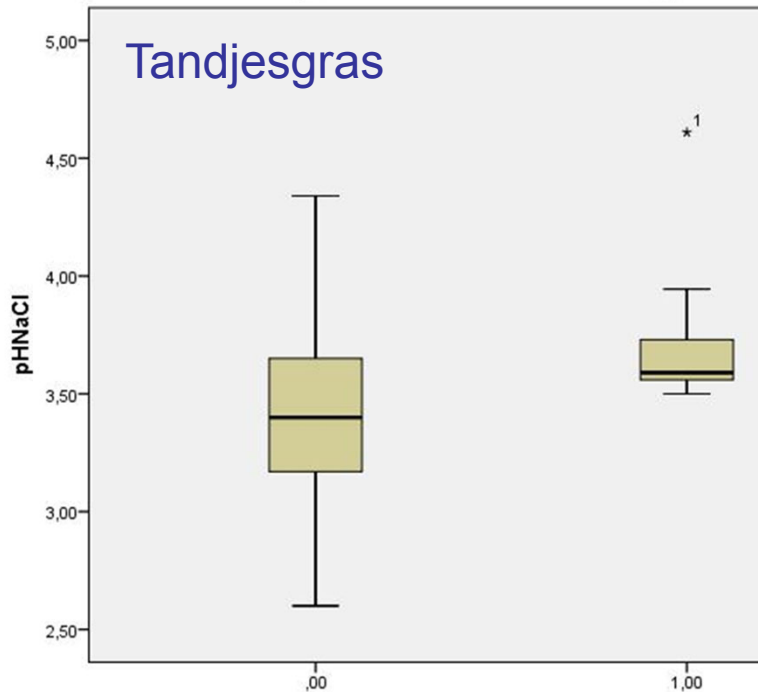
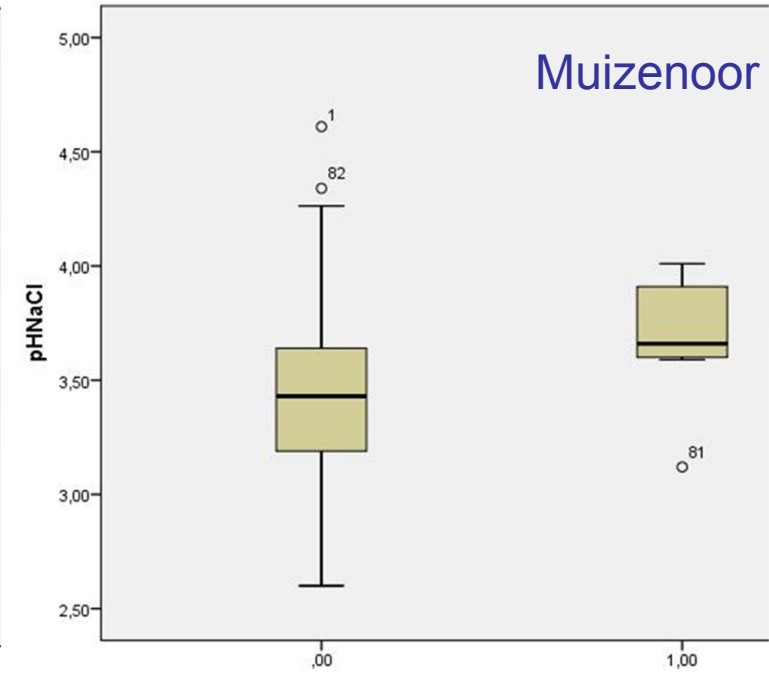
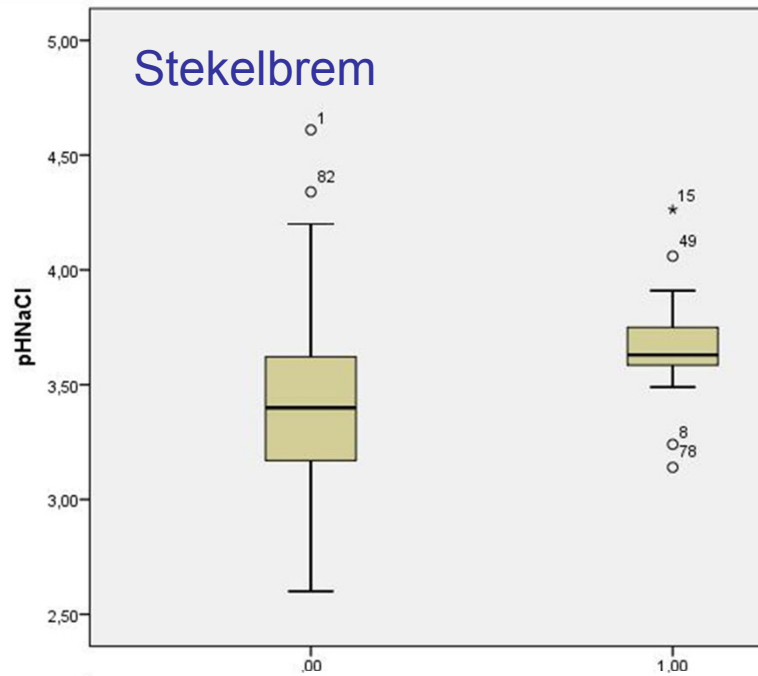
De Graaf et al., 1996

soortenrijke droge heide (Ass. van Struikhei en Stekelbrem)

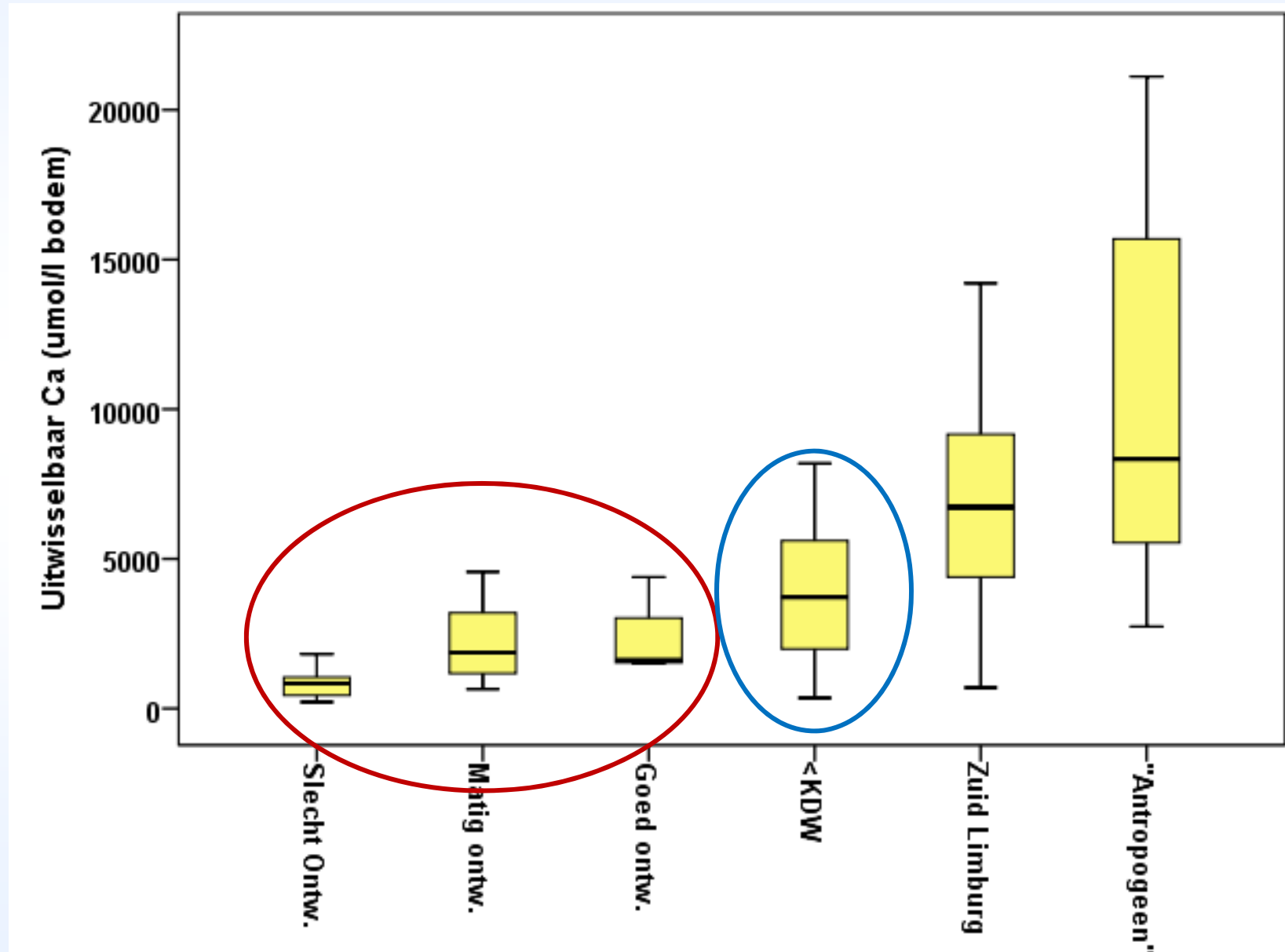
- subassociatie met heischrale soorten (danthoniesum)
- kationenbufferrange
- vroeger met Valkruid; Rozenkransje etc

NU ZEER ZELDZAAM

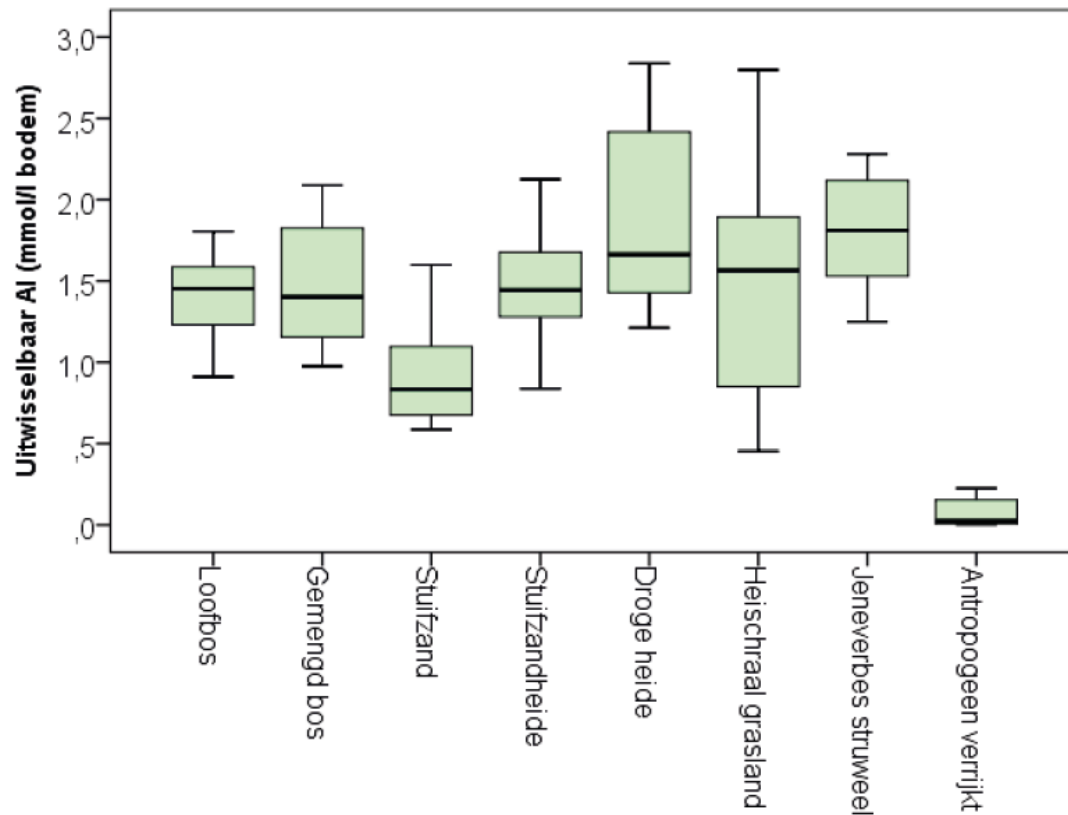
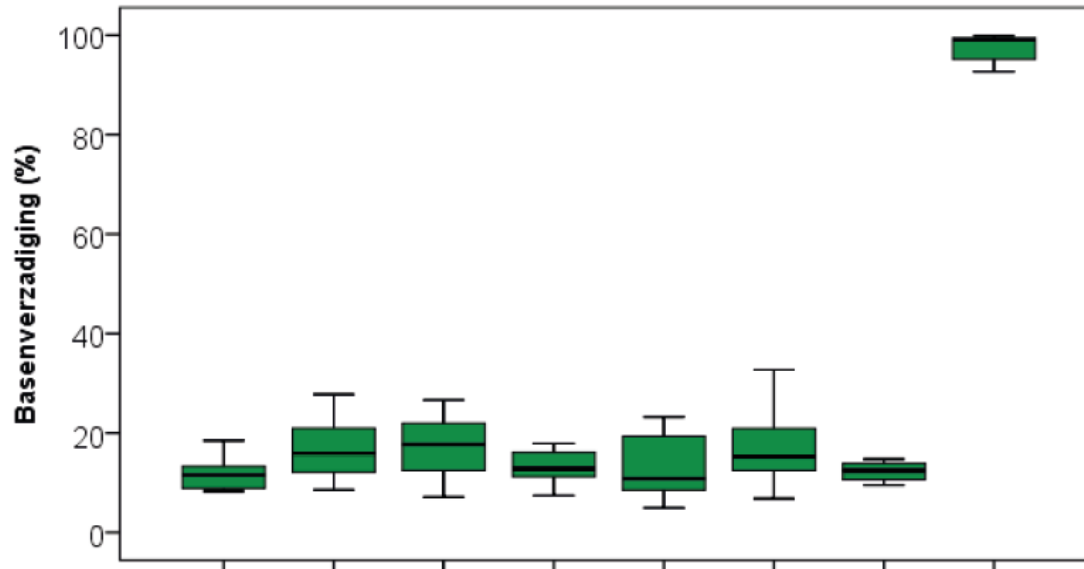
Voorkomen plantensoor- ten en Bodem-pH

Verzuring heischrale graslanden (droog)

Verzuring NP Hoge Veluwe

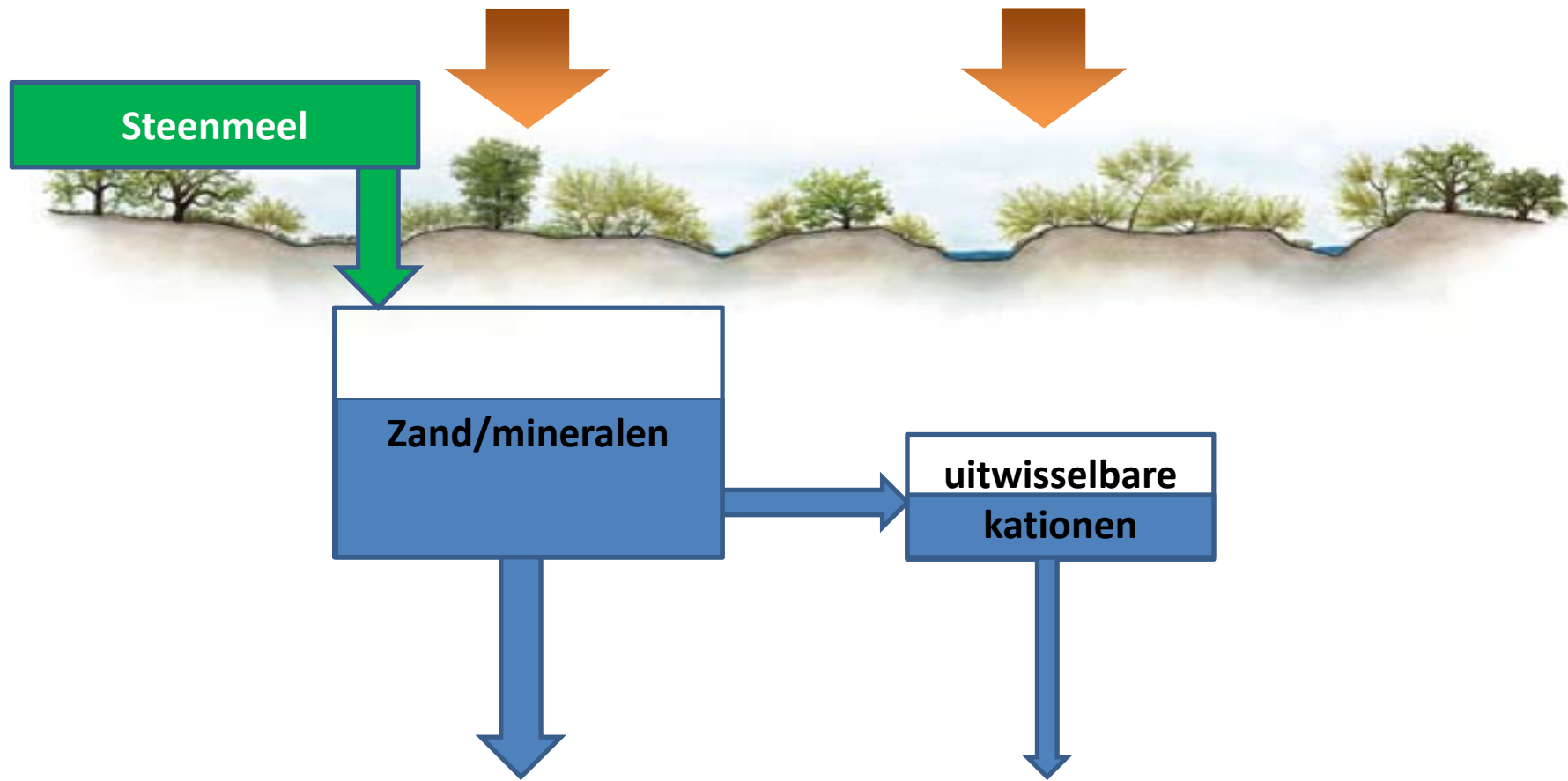

Data voorstudie SKNL & 0-
meting pilot

Slotopmerkingen

- Heidelandschap staat nog steeds **onder grote druk** (nu of nooit!!);
- **Bodemverzuring** (minder kationen, meer Al, uitputting kationenleverende mineralen) lijkt daarbij essentieel;
- Oplossing: **N-depo** moet **sneller omlaag & duurzame anti-verzuringmaatregelen** nodig;
- → **steenmeeladditie** – zonder plaggen – vult tekort aan bodemmineralen aan & laadt complex op: **de oplossing??**

Zure depositie

Uitwisselbare deel is geheel uitgeput, buffering door verwerking van mineralen: **de oplossing??**